

СТАНОВИЩЕ

по дисертация за присъждане на образователна и научна степен „Доктор”

на **Кристина Ненова Ненова**, докторант

по професионално направление

3.5. Обществени комуникации и информационни науки

Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Научен ръководител:

проф. д.пс.н. Толя Стоицова

Тема на дисертацията: **„Езикът на омразата в политиката, отразен в българските медии“**

Изготвил становището: **Проф. д-р Десислава Бошнакова**

Департамент „Медии и комуникация”, НБУ

1. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд (описание и оценка)

В настоящия момент, след близо две години живот с вируса Ковид-19, темата за езика на омразата е повече от актуална и необходима. Оказа се, че изправени пред сериозен проблем в целия свят, хората се разделиха, вместо да се обединят, а разделението покачи до нови нива използването на езика на омраза в традиционните медии, в онлайн медиите и в социалните мрежи. И най-вероятно, ако днес Кристина Ненова би трябвало да избере тема за своята дисертация, тя отново би била свързана с езика на омразата, но, поне според мен, не би се ограничила само в сферата на политиката.

Свободата идва с отговорността, но свободните онлайн пространства се напълниха със съдържание, невинаги създадено по отговорен начин. И проблемът с езика на омразата се превръща в един от водещите, с които трябва да се справяме. В началото на увода Кристина

Ненова ясно посочва „необходимостта от по-голям брой изследвания в европейските контексти” (с.7) и несъмнено настоящата дисертация е отговор на тази необходимост.

На базата на преглед на научната литература и изследвания по темата Кристина Ненова идентифицира “нови изследователски търсения, които поставят под въпрос пребиваването само в една позиция” (с.8). Проблемът с езика на омразата в политиката е разгледан от различни аспекти: законодателен, психологически, медиен и др.

В основата на дисертационния труд е ясно формулираната теза (с.8), а именно: „езикът на омразата е предпочитан инструмент за комуникация между политици и граждани в онлайн медиите в рамките на проведените избори в България през 2019 година“. Искрено бих искала да кажа, че тезата не е вярна, невъзможна е за доказване и противоречи на политическата практика в комуникациите у нас. За мое съжаление, тезата се базира на предварителни наблюдения, в рамките на дисертацията е доказана и се оказва не само вярна, но и работеща в политическите кампании у нас. Много бих искала в следващите научни изследвания на Кристина Ненова да видя сравнения между кампании, базирани на езика на омразата, и такива, които са базирани на позитивните послания, каквато ми се иска да вярвам имаме за пример от последните избори. В края на увода ясно е представена и основната цел (с. 9) и с помощта на какви изследвания ще бъде постигната, за да се докаже тезата.

Глава първа въвежда в темата и започва с исторически преглед на причините за възникването на езика на омразата. Разгледани примери, в които езикът на омразата се използва като стратегия за окуражаване на поддръжници на политически партии в кампании в Полша, Кения, Германия, Америка. С оглед на научната прецизност би било плюс за работата, ако се посочат критерии за избор точно на кампании в тези страни.

Сериозно внимание е отделено на дефинициите на езика на омразата според различни критерии. И както става ясно, към момента няма една единствена гледна точка, нито едно единствено определение, коет да бъде общоприето. Дефинирането на понятието е разгледано и в контекста на така важната тема за свободата на словото. Разгледано е влиянието на езика на омразата през призмата на обществото, политическите елити и медиите в България. Последната част на Глава Първа насочва вниманието ни към начини за преодоляване на езика на омразата. Ясно личат дообритите познания на Кристина Ненова на стратегиите за справяне с проблема, който най- вероятно ще бъде част от дневния ни ред още дълги години.

Втора глава е посветена на интердисциплинарния подход към проблема с езика на омразата. Този интердисциплинарен подход започва с изследване на юридическите аспекти на езика на омразата. Следват анализи на изследванията и психологическите особености на медийната продукция. След това вниманието се насочва към психологията на езика на омразата, за да стигнем до последната част на главата, в която се разглеждат политиката и езикът на омразата в медиите. С оглед на по-добрата структура на Глава втора, някак си по-логично би било изследванията и психологическите особености на медийната продукция да са след като вече сме се запознали с психологията на езика на омразата.

Глава трета е посветена на собствените изследвания върху езика на омразата у нас. За прецизността в работата и отдадеността на Кристина Ненова говори фактът, че за целите на работата в тази глава са представени резултатите от три изследвания:

(1) При изследването на възприятието на граждани относно коментари на политици, които съдържат език на омразата във Facebook целите са ясно формулирани целите. Прецизно са представени методите за събиране на медийно съдържание с език на омразата, както и методите за изготвяне на въпросника. представителността на резултатите се гарантира от броя на респондентите. Изводите от това изследване би трябвало да полсужат на специалистите по комуникация да планират по-ефективно кампаниите на политиците, а и не само. Интересен е изводът, че една от най-често срещаните причини за правенето на коментари, в които се съдържа език на омразата, е: „неутрализирането на политически опонент“ (с.150). Лично за мен втората водеща причина е обезпокояваща, и би трябвало да не присъства сред арсенала на политиците.

(2) Второто изследване фокусира вниманието ни върху възприятията на експертите относно коментари на политици, които съдържат език на омразата, в онлайн медиите. В контекста на обсъждания жест на български евродепутат, този поглед към проблема е интересен и важен. Изключително съм съгласна с извода на с. 175, че “Езикът на омразата се оказва предпочитан инструмент, използван срещу опоненти - тогава, когато липсват аргументи, комуникационни умения, визия”.

(3) Третата част от изследването е посветена на изготвянето (предварителна фаза) на мрежови модел за идентифициране на езика на омразата в онлайн медиите чрез използването на латентен семантичен анализ (ЛСА). Без съмнение разработването, приемането и използването на подобен модел би било от изключителна полза за 3

всички, засегнати от езика на омразата и най-вече за онлайн медиите, за специалистите по комуникация и за участниците в политическата комуникация.

Авторефератът отговаря на изискванията. Съдържанието представя в съкратена форма съдържанието на дисертационния труд. Без съмнение най-същественят принос на дисертационния труд е третата глава на дисертационния труд, в която са представени резултати от провеждането на три различни изследвания - анкета, интервю с експерти и предварителна фаза на мрежови модел.

2. Преценка на публикациите по дисертационния труд: брой, характер на изданията, в които са публикувани

Предоставени за разглеждане са 7 публикации, от които почти половината (три) са отпечатани, а останалите са предадени и са под печат. От приложените статии - всичките седем - се вижда, че те представляват части от дисертационния труд. И трите публикувани вече статии на Кристина Ненова са в издания (сборници и годишник), които са с научно рецензиране и по този начин отговарят на изискванията да има събрани 30 точки от публикации.

3. Мнения, препоръки и бележки

Първо искам да направя уговорката, че бележките по никакъв начин не намаляват стойността на дисертационния труд. По-скоро са препоръки към бъдещите научни изследвания и свързаните с тях публикации. - Владеенето на езика е важна част от уменията да го използваме ефективно. Искрено се надявам, че 21 респондента (с. 153) и 141 респондента (с.113) в действителност са респонденти, и това е техническа грешка. - На с. 105 има вътрешно подзаглавие "Езикът на омразата по време на политическа криза", към него има подзаглавия, едно от които отново е "Езикът на омразата по време на политическа криза" на с. 107. Убедена съм, че това е недоглеждане.- Убедена съм, че би могло да се намери подобър начин да се представят резултатите от изследванията - графиките като тези например фиг. 34 (с. 133), фиг. 38 (135) и т.н. Убедена съм, че за да се справим с езика на омразата, имаме нужда от изследвания по темата. Искрено вярвам, че освен политиката, подобни 4

изследвания трябва да се правят и в много други сфери. Надявам се, този дисертационен труд да е едно сериозно начало.

4. Заключение с ясно формулирана положителна или отрицателна оценка на дисертационния труд

Въз основа на прочетения дисертационен труд, на прочетения автореферат и на приложените публикации, давам своята висока положителна оценка. Предлагам на уважаемите колеги от научното жури да присъдим образователната и научната степен „Доктор“ в научната област 3.5. Обществени комуникации и информационни науки на Кристина Ненова Ненова за дисертацията ѝ на тема „Езикът на омразата в политиката, отразен в българските медии“.

Дата 22.02.2022

Подпис.....

проф. д-р Десислава Бошнакова